

סיפורי צדיקים

גליון 443
שנה י' תשפ"א

יו"ל לע"נ הרה"ח ר' הלל ז"ל בן ר' פינחס נחום המבורגר ז"ל

סיפורי חז"ל

באותה שעה נתבטלה הגזרה. פעם אחת גזרה מלכות גזרה על ישראל שלא ישמרו את השבת ושלא ימולו את בניהם. הלך ר' ראובן בן אסטרובלי והסתפר כמותם והלך וישב עמיהם. אמר להם מי שיש לו אויב יעני או יעשיר? אמרו לו יעני. אמר להם אם כן לא יעשו מלאכה בשבת כדי שיהיו עניים. אמרו יפה אמרת ובטלו את הגזרה. חזר ואמר להם מי שיש לו אויב יכחיש או יבריא? אמרו יכחיש. אמר להם אם כן ימולו בניהם לשמונה ימים כדי שיכחישו. אמרו יפה אמרת ובטלו את הגזרה. אחר כך הכירו בו שהוא יהודי והחזירו את הגזרה. אמרו רבותינו מי ילך ויבטל את הגזרה? ילך ר' שמעון בר יוחאי שהוא מלומד בנסיים. הלך ר' שמעון בדרך יצא לקראתו שד אחד, אמר ר' שמעון שפחה של בית אבא הגר המצרית נודמן לה מלאך שלוש פעמים, אני אפילו לא פעם אחת, יבוא הנס מכל מקום. קדם השד ונכנס בביתו של הקיסר ונשתגעה, כשהגיע ר' שמעון לבית הקיסר צוה על השד לצאת, יצא השד והלך. אמר הקיסר לר' שמעון שאל כל מה שאתה רוצה. נכנס ר' שמעון לבית גזויו של הקיסר ומצא את האגרת שכתובה בה אותה גזרה, נטלה וקרעה. באותה שעה נתבטלה הגזרה. (לפי מעילה י"ז)

פרשת השבוע

לתורתנו, ואקיים באעצמי הכתוב "כי לא יחדל אביון מקרב הארץ", כלומר, הנני מוכן לחזור למשנתי למרות המצוקה שאני שרוי בה. נפרדו אחד מחבירו, אילפא הלך למסחרו ורבי יוחנן חזר אל עירו ואל שער מקומו. בתוך כך נתפנה מקום למשרת ראש ישיבה והמליכו את רבי יוחנן והתעשר מאד.

נמצינו למדים שבשמים משמיעים דברים למי שאליו מכוונים הדברים, וכן גם כאן. כי בפסוק הקודם פסוק ב' כתוב ונראה מה יהיו חלומותיו ואומר על כך המדרש (בראשית רבה פד יג) אמר הקדוש ברוך הוא אתם אומרים לכו ונהרגו, ואני אומר ונראה מה יהיו חלומותיו, עתה נראה דבר מי יקום אם שלכם או שלי. והנה ראובן שמע את הבת קול שאומרת ונראה מה יהיו חלומותיו, והבין מכך כי אם הוא זכה לשמוע את דברי הבת קול ושאר האחים לא שמעו, הרי סימן ברור שהדברים מכוונים אליו ועליו מוטלת החובה להצילו. וזהו שאמר המדרש, אם ידע ראובן שהתורה תכתוב "וישמע ראובן ויצילו מידם" על "ונראה מה יהיו חלומותיו" שרק הוא שמע ואחיו לא שמעו, על כתפו היה נושאו לאביו, כי היה מבין אז שמוטל עליו דוקא להצילו.

וישמע ראובן ויצילו מידם (ל"ז ב"א) אם אדם עושה מצוה יעשנה בלבב שלם שאילו היה ראובן יודע שהקדוש ברוך הוא יכתוב עליו "וישמע ראובן ויצילו מידם" בכתופו היה מוליכו אצל אביו (רות רבה ד' ו')

מפרשים בשם הרה"ק רבי בונם מפרשיסחא זיע"א, על פי המסופר בתלמוד (תענית כא) אילפא ורבי יוחנן היו עוסקים בתורה בבית המדרש, ומצבם הכלכלי היה נורא מאד. אמרו נקום ונצא לעשות עסק מסחרי להחיות את נפשנו. הם יצאו את העיר, לא הרחיקו, הרגישו עצמם רעבים וישבו לאכול לחם תחת כותל רעוע של איזו חורבה שנודמנה להם בדרכם. שמע רבי יוחנן ששני מלאכי השרת משוחחים ביניהם מאחורי החורבה, אמר מלאך אחד לחבירו בוא ונשליך עליהם את הכותל הזה ונקברם חיים, על שהם מניחים חיי עולם התורה ועוסקים בחיי שעה - פרנסה. השיב לו המלאך האחר אנא עזבם לנפשם, כי יש בהם אחד שהשעה עומדת לו ומולו מאיר לו פנים. שאל ר' יוחנן את אילפא אם שמע דבר מה? השיב לו אילפא לא שמעתי כלום. אמר ר' יוחנן לעצמו ממה שאנכי שמעתי, ואילו אילפא לא שמע, כנראה שהשעה עומדת לי. אמר ר' יוחנן לאילפא אני חוזר

זמני השבת

זמני יציאת השבת
ירושלים: 5:16 ת"א: 5:17 ר"ת: 5:50

זמני כניסת השבת
ירושלים: 4:00 ת"א: 4:13

פרשת וישב

"אם הפריץ אסר עלי מצוות הדלקת הנרות, בטוח אני כי יתחיל להתעניין בשאר המצוות ויאסור אותן עלי, ומי יודע עם לא יאלצני לבסוף להמיר את דתי" שח משה לבני ביתו במרירות. הוא שקע בהרהורים. פניו העידו כי מלחמה קשה מתחוללת בקרבו. לפתע התעורר משרעפיו. פניו החיוורים הודהרו. ובקול מתאושש קרא: "הפריץ שליחו של השטן הוא הרוצה לטמון רשת לרגלי. אם כך, עלי למסור נפשי על מצווה זו ולא לשמוע בקולו ואזי הנני בטוח ביצועת ה'". משה, פתחה האשה וקולה מרטט, התפקיר אותנו למות אכזרי מרעב בכלא הפריץ?!... לא, ענה משה בשלווה, רעיון עלה במוחי: הנה משתרע יער עבות בפאתי העירה, לשם אפנה מידי ערב ואדליק את נרות החנוכה. מקווה אני כי מצווה זו תגן עלינו ולא יאנה לנו כל רע.

עם התקרב חג החנוכה סידר משה בזריות את חנוכייתו, טמן אותה תחת מעילו, שם בצקלונו מעט שמן וגפרורים ופנה היערה יחד עם בני ביתו. הדרך קשה היתה. שלג גדול כבר כסה את הדרכים, וקור מקפיא קדם את ההולכים. הלך היהודי היערה עם בני ביתו, ולבו שמח עליו. על אפו וחמתו של הפריץ יקים את מצוות בוראו. שום כוח שבעולם לא יוכל להניאו מלעבוד את אביו שבשמים. בני הבית משרכים רגליהם בעקבות אביהם ומתעטפים היטב באדרותיהם למען לא ירגישו בקור העז. היער מפחיד בלילה, השלג המסנוור מוסיף לו מסתורין ופחד טמיר מתגנג ללב. אך ליבו של יהודי ההולך לקיים מצווה אינו יודע פחד ורעד. כאשר התרחק מרחק ניכר מהיערה פתח את צקלונו, העמיד את המנורה וברטט של קדושה הדליק את הנרות. הברכות נאמרו בשמחה עצומה והשירה שפרצה מגרונו הלהיבה אף את הילדים שהצטרפו לשירתו מלאי שמחה. הקור החודר לעצמות כאילו הרפה מהם, הרגשה נעימה כל כך לא הרגישו מעולם. אשתו הוציאה מתרמיל ישן לביבות שנשמתרו בחמם וחילקה לבני הבית. השמחה שאפפה את הכל היתה בעיצומה.

עודם עומדים ומזמרים, שמעו לפתע קולות של פצפוצי ענפי העצים בסמוך. לבו של משה נרתע ופתאום הופיע מבעד לענפי העצים שומר היער הזקן. הלה רשע גדול היה בטבעו ושונא למשה מימים ימימה. "מה לך עושה פה ביער באישון לילה? פנה אל היהודי בקשיחות, הלשרוף את היער חפצת?" משה התחיל להסביר לו כי הוא מקים מצווה ואין בחפצו להרע לאיש. השומר לא אבה לשמוע בקולו, ובמהירות חזר על עקבותיו והדהיר את סוסו. הוא יסע אל הפריץ ויספר לו את הדברים אשר ראה ביער. ודאי ישלם לו הפריץ על כך בעין יפה. מתנשף נכנס השומר לבית הפריץ, ובקוצר נשימה ספר לו על הדברים המתרחשים ביער.

עלי למסור נפשי על מצוות הדלקת נר חנוכה

משה'קה היהודי אינו עוד אחד מעובדי ה"אדון". יושב הוא בבקתה סמוכה לארמון ומוכן בכל עת לשרת את ה"פריץ". האחרון מבכר את היהודי על פני שאר משרתיו עקב נאמנותו וישרותו. סכום כסף כי יפקד בידיו, סמוך ובטוח כי יעביירו לתעודתו בשלמות. משה אינו כשאר הערלים המחפשים הזדמנות ליטול באין רואים דבר המזדמן לפנייהם בבית הפריץ. רחוק הוא מגזל וגנבה, משקר ותרמית, הפריץ היודע זאת משלם לו בעין יפה. אם כי הפריץ מחבב את יהודונו, הוא מרגיש עצמו בעל הבית עליו ומתלוצץ על חשבונו לא אחת. "הלצות" אלו גורמים לפעמים סבל רב.

חג החנוכה קרב. באחד הערבים מזמין הפריץ את משה'קה לשיחה פרטית. משה אינו מתייחס לכך בחשיבות, כנראה רוצה הפריץ לשלחו בשליחות מסוימת. אך כאשר נכנס לבית הפריץ התברר לו כי טעה. פני הפריץ מתוחים היו מתמיד וקולו קשה וקר. "בקי אני בחגיכם פנה הפריץ אל היהודי ויודע כי עתה מתקרב חג חנוכה. זכורני כי בחג זה אתה מדליק על אדן חלוניך נרות המפיצים אורם למרחוק. סביב נרות אלו הנך מכרכר ומזמר עם בני משפחתך; מה טעם לנרות אלו? משה לא הבין מאימתי מתעניין הפריץ בחגי ישראל. מוחו פעל בקדחתנות כיצד יסביר לאדון למה מדליקים היהודים נרות. בתוככי ליבו הבין כי עמיתיו הערלים פרשו רשת לרגליו, הסיתו את הפריץ נגדו משום קנאתם בו. בקיצור סיפר לפריץ קורות נס חנוכה וסיים בכך, כי הדלקת הנרות היא מצווה אשר עלינו לקיים ככל המצוות ובזכותה יזכו ישראל לקרוב הגאולה ולבניין בית המקדש.

הפריץ שמע בקוצר רוח את סיפורו של משה'קה והפטיר כלאחר יד: "חשוב חשבתי כי אתה מרוצה אצלי, אוהבני וידיד נפשי, ברם כעת נוכחתי כי הנך שונא אותי ומחפש דרך כיצד להימלט ממני. ולראיה. הנה אתה מדליק נרות כדי שתגאל מידי. על כן אני מזהירך: כל אותו ענין של הדלקת נרות אינו מוצא חן בעיני וכדי להראותני את אהבתך אלי, אוסר אני עליך בשנה זאת להדליק את נרות חנוכה, אחרת אושיבך עם בני ביתך בכלא אשר במעמקי האדמה, שם תגועו אט אט. פני משה החווירו כסיד. הוא ניסה מגמגמות להסביר לפריץ כי מצווה זו היא ככל המצוות ואינו מתכוון על ידה למרוד בו. אולם כל דבריו לשווא היו והעלו יותר את חמת הפריץ. בפיך ברכים שב משה לבקתתו ויספר לבני ביתו את גזירתו של הפריץ.

משל ונמשל

האם אנו מממשים את הפוטנציאל שלנו

היה היה נסיך שחי פאר ומותרות עם אביו ואמו, המלך והמלכה. הוא קיבל חינוך מעולה, אלא שלמינת ליבם של הוריו, יום אחד עבר הנסיך משבר נפשי והגיע למסקנה שהוא לא בן אדם אלא תרנגול. בהתחלה חשבו המלך והמלכה שהוא מתבדח. אולם כשהנסיך חדל להצטרף אליהם לשולחן המלכותי והחל לבלות את ימיו ואת לילותיו בלול התרנגולות, הם הבינו שהם בצרה גדולה, אין צורך לומר שהתנהגותו המוזרה של הנסיך גרמה להוריו האוהבים חרדה בל תתואר, ומבוכה גדולה למשפחה המלכותית כולה. המלך היה מוכן לשלם סכומי עתק לאדם שיצליח לרפא את בנו. טובי הרופאים והפסיכיאטרים הגיעו וניסו, אך ללא הועיל. המלך היה אובד עצות. יום אחד הגיע לארמון איש חכם ונעים הליכות. "אוכל לרפא את הנסיך בחינם", הוא אמר. "אך בתנאי שאיש לא יתערב במעשיי." המלך והמלכה, נואשים ומלאי סקרנות כאחד, הסכימו מיד. ביום המחרת הצטרף אל הנסיך בלול התרנגולות ידיד אנושי נוסף. היה זה האיש החכם. "מה אתה עושה כאן?" שאל הנסיך-התרנגול, "מה אתה עושה כאן?" השיב לו האיש בשאלה. "אני תרנגול וזה לול תרנגולות", ענה הנסיך בלא להניד עפעף. "ובכן, גם אני תרנגול", השיב האיש, והחל לנתר סביב ולאכול מזון תרנגולות בתאווה רבה. הנסיך השתכנע. כך חלפו ימים מספר. בוקר אחד, ניגש האיש החכם לנסיך ואמר: "אני בא מארץ רחוקה. בארץ מולדתי תרנגולים לא מנתרים בכלל, הם מתהלכים כמו אנשים רגילים, "באמת?" קרא הנסיך, "כמה כיף לתרנגולים האלו!" "אנו יכולים גם לעשות כמוהם", הציע האיש החכם בנדיבות. "בוא נתהלך סביב". הנסיך-התרנגול הסכים מיד להצעת ידידו החדש.

אחרי כמה ימים הציע החכם לנסיך-התרנגול, שכעת חזר להתהלך זקוף כמקודם, שיעברו לגור בתוך הבית, כי בעיר גדולה אחרת שהוא מכיר, תרנגולים אינם חיים בלולים אלא בארמונות מלוכה המתאימים לנסיכים. שוב הסכים הנסיך התרנגול, וכך הם עשו. וכך נמשך התהליך. זמן קצר לאחר מכן שכנע האיש החכם את הנסיך-התרנגול שבארץ רחוקה אחרת אוכלים התרנגולים מזון של בני אדם. לאחר מכן הגיעה שעתה של הישיבה סביב השולחן וניהול שיחה אנושית. תוך זמן קצר החל הנסיך-התרנגול, אף שהמשיך לטעון כי הוא תרנגול, להתנהג בדיוק כמו אדם רגיל.

הנמשל הוא: למרבה המזל, רובנו לא סובלים מתסביך התרנגול. אולם כולנו יכולים לשאול את עצמנו את השאלה הבאה: האם אנו מממשים את הפוטנציאל שלנו, או שאנו מייחסים לעצמנו כוחות של תרנגול בלבד?

(בשם הרה"ק רבי נחמן מהורודונקא זיע"א)

חמת הפריץ עלתה בו להשחית. היהודון העלוב משטה בו. ומי יודע אם אינו זומם גם לרצחו נפש. במהירות תפס באקדחו ובעצמו אכף את סוסו, זינק על גבו ודהר יחידי לעבר היער. השלג הבוהק סנוור את עיניו. הדרך נראתה לו ארכה כפלים. אפוא הוא היהודון? מתי יוכל כבר לשלוח כדור ללבו של הבוגד?

ברוב פיוזות וחמת הרצח שבו סטה מן הדרך. עיניו השקיפו למרחקים והנה הבחין בנצנוץ של אורו. שוב ושוב בדק את אקדחו אם הגו טעון ודהר במשנה מהירות. אך ככל שהתקרב למטרתו לא הבחין כלל בנרות. אלא אדרבה, מרחוק נראו לו האורות בכוון מנגד. שטוף ועה ולוהט מכעס דרבן את סוסו לכוון ההפוך. האורות קרצו אליו ורמזו לו: הנה, הנה, עוד מספר פסיעות ויגיע אל המטרה. שם יתנקם ביהודון ובני משפחתו. הסוס האיץ את ריצתו כאילו הבין ללב רוכבו. אבל עדיין לא הגיע אל היהודי.

"הצילו!!!" פלחה לפתע זעקה איומה את השקט ביער. משה ובני ביתו התחלחלו. האם הצועק לעזרה הוקף על ידי חברת גולנים או אסון אחר קרה? אלוקים אדירים, מה מתרחש פה הלילה? האם ללכת לעזור למקום ממנו בקעה הזעקה או להישאר פה במסתור?

לבסוף החליט משה לפנות לאותו כיוון, אולי יהודי הוא הנתון בצרה, ובעזרת ה' יוכל לבא לעזרתו. לא רחוק צריך היה משה ללכת. מיד כאשר יצא מבין סבך העצים נעצר נבהל ומופתע. לאור הירח הבחין בפריץ ששקע עם סוסו במימי הנהר. הקרח שעדיין לא היה מוצק וקפוא דיו, נשבר תחת פרסות הסוס. במהירות זנק משה ממקומו ובכוחות על אנושיים משך את הפריץ כל עוד נשמתו בו. לאחר ששב הפריץ לאיתנו וידע את כל אשר קרהו הרגיש רגשי חרטה עמוקים. הוא הרעיף עליו מתנות למכביר אשר היהודי דחה באצילות. הפריץ הכיר תודה כל ימי חייו ליהודי. הוא ידע שכמעט אבד את חייו על אשר זמם להפריע לו לשמור על מצוות דתו. בתוככי נפשו העריך ביותר את היהודי אשר תחת כוונתו לרצחו נפש התהפך הגלגל והיהודי הציל את חייו. ומני אז חי משה את חייו בשקט ובשלחה.

צ'ין אדם לחברו

מי שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לבעוט

מעשה בהרה"ק רבי שמואל מסלונים זיע"א שהכין נרות חנוכה שלו להדלקה, והלך לשמוע איך שזקנו הרה"ק בעל "יסוד העבודה" זיע"א מברך על הנרות, בחשבו לשוב מיד ולהדליק נרותיו. אותו יום ערב שבת חנוכה היה, בינו וביני עבר ליד ביתו אחד מן האורחים המרובים שבאו לשבת, והלה שטרם בירך על הנרות, כיון שראה נרות מוכנים לא הרהר הרבה, ברך "אשר קדשנו... להדליק נר חנוכה" העלה בהם אש ומיהר להסתלק מן המקום. כעבור כמה רגעים חזר רבי שמואל ועיניו ראו, שתק רגע קט ומיד אמר: האלקים שציוה להדליק נר חנוכה ציוה גם שלא לבעוט, וכאילו לא קרה דבר הלך לקבל שבת בשמחה, שכבר לא היה זמן מספיק להכין ולהדליק נרות אחרים.

שלום בית בהדלקת נר חנוכה

לעתים קרובות נוהג היה הרה"ק החפץ חיים זיע"א לנסוע אל הרה"ק רבי נחומק"ה מהורדנא זיע"א, אותו החשיב החפץ חיים כמורו ורבו, כדי ללמוד מהליכותיו והנהגותיו בקודש. פעם אחת ישב החפץ חיים בבית רבו באחד מימי החנוכה, השמש שקעה ואף הלילה כבר ירד, ואילו רבי נחומק"ה מתמהמה מלהדליק את נרות החנוכה, ממתין הוא לרבנית שיצאה מן הבית ועדיין לא שבה,

עברו כמה שעות וכבר כלתה רגל מן השוק ורבי נחומק"ה עדיין יושב וממתין. בשעה מאוחרת מאד שבה הרבנית אל הבית, או אז מיהר רבי נחומק"ה והדליק את נרות החנוכה. מורי ורבי שאל ה'חפץ חיים' את רבי נחומק"ה, מדוע המתין לרבנית זמן כה רב? והרי על פי הדין היתה יוצאת ידי חובתה בהדלקת בעלה, גם אם לא הייתה נוכחת בעת ההדלקה עצמה, ומדוע ראה לנכון להמתין לשובה? הלכה מפורשת היא, השיב רבי נחומק"ה, שאם אין לאדם כסף אלא רק לנר אחד, והוא מסתפק מה עדיף, נר שבת או נר חנוכה? נר שבת קודם, משום שבנר שבת יש גם משום שלום בית. רעיתי, סיים רבי נחומק"ה מוסרת את נפשה למען שאני אוכל להקדיש את כל עיתותי ללימוד התורה, והיא נהנית בכל שנה להיות נוכחת חייב אותי להמתין לה עד שתשוב

עשיית טובה לאדם לכל ימי חייו סיפר הגה"צ רבי משה קרלינסקי זצ"ל: ביקרתי אצל הגאון רבי יחיאל מיכל גורדון זצ"ל ראש ישיבת לומז'ה, ביום האחרון לחייו, מצאתיו מיוסר ביסורים קשים, ואז אמר לי: דע לך כי החסד הגדול ביותר שאפשר לגמול ליהודי, הוא לעזור לו בשידוכים ולהציע הצעת שידוך ההגונה לו. שזו עשיית טובה לאדם לכל ימי חייו.

תלולא דצדקיא

שבת קודש כ"ז כסלו

רבינו אברהם בן דוד (הראב"ד בעל ההשגות - ד"א תתקנ"ט) הרה"ק רבי אליעזר מקאנוניץ ב"ר משה אלקים בריעה (תרכ"ב)

יום ראשון כ"ז כסלו

הרה"ק רבי חיים ב"ר שלמה (באר מים חיים - תקע"ג) הרה"ק רבי אברהם יצחק הכהן מתולדות אהרן ב"ר אהרן דוד (תשנ"ז)

יום שני כ"ח כסלו

רבי חוקיהו ב"ר דוד די סילוה (פרי חדש - תנ"ח) הרה"ק רבי עזריאל מייזליש ב"ר צבי (עץ הדעת טוב - תקמ"ו)

יום שלישי כ"ט כסלו

הרה"ק רבי גדליה מליניץ ב"ר יצחק (תשואות חן - תקס"ד)

הרה"ק רבי ישראל מאוסיאטין ב"ר מרדכי שרגא (פייבוש) (תש"ט)

יום רביעי א' טבת

הגה"ק רבי יאיר חיים בכרך ב"ר משה שמשון (חוות יאיר - תע"ד)

הרה"ק רבי שאול אוקער מטבריה ב"ר צבי הירש (תרי"ג)

יום חמישי ב' טבת

הרה"ק רבי אברהם משה ב"ר שמחה בונים מפרשיסחא (תקפ"ט)

הרה"ק רבי יעקב כולי ב"ר משה שלמה ולמן (חתן האדמו"ר האמצעי מליובאוויטש - תרי"ז) הרה"ק רבי יעקב צבי ב"ר יהושע אשר מפאריסוב (תרמ"ט)

יום שישי ג' טבת

הרה"ק רבי אליעזר זאב מבאטשעטש ב"ר חיים (תרי"ב)

הרה"ק רבי אברהם ב"ר יהודה צבי מסטרעטין (תרכ"ה)

זכותם תגן עלינו ועל כל ישראל אמן

עצונה הלכות

מאת הרה"ג נמלאל הכהן רבינוביץ שליט"א מח"ס "גם אני אודר" רפורים יוסף הדרס" על המערים.

דיני עניית אמן (ט"ז)

א) יפסיק קצת בין אמן ל"יהא שמיא רבא", כי אמן עונה על הש"י, ו"יהא שמיא רבא" הוא מאמר בפני עצמו. (מ"ב סימן נ"ז ס"ק ב')
ב) לא יפסיק בין "יהא שמיא רבא" ל"מברך", וכן לא יפסיק בין "יהא שמיא" ל"רבא". (רמ"א שם סעיף א' ובמ"ב ס"ק ד')
ג) מי שמדבר בשעה שהשליח ציבור חוזר התפילה, ובשעת אמירת הקדישים, ובשעת אמירת ברכת השחר לפני התיבה, אי אפשר בשום אופן אפילו שהוא מלאך, שיהא נוהר מאמן יתומה, כי באמצע הדיבור אי אפשר בשום אופן לכוון, כי אמן יתומה פירושו שאינו יודע על איזה ברכה עונים. (שומר אמונים מאמר פתחו שערים פ"ג)

קרית קרעטשניף רחובות

טל': 052-7144471 מייל: sipureitzadikim@gmail.com

בחסות רשת חנויות

גל פז

נדבת הר"ר משה דב הומינר הי"ו לע"נ אמו מרת זעלדא מרים ע"ה ב"ר אברהם צבי ז"ל נלב"ע ל' כסלו תשע"ה